

Fra de historiske gemmer

Trediveårskrigen 400 år

LÆNGE ER DET ikke siden, at vi fejrede 500-året for Reformationen. Dens brud med den katolske kirke skabte et nyt religiøst billede hvor der nu var mere end én kristendom i Vesteuropa. Med flere meninger og sandheder er det let at komme i konflikt med hinanden, ikke kun pga tro, men også fordi der altid er forskellige politiske interesser. Vi kender det både fra historien og fra nutiden; det tager tid før man finder ud hvordan man kan leve sammen, selvom man er forskellig og ikke altid er enige.

I år er det 400 år siden, at 30-årskrigen begyndte. Det skete fordi den katolske tyskromerske kejser, Rudolf II, beordrede, at det i Böhmen skulle være forbudt at tilhøre den evangeliske kirke, udøve den evangeliske tro og have evangeliske kirker. Den 23. maj 1618 stormede evangeliske adelsfolk borgen i Prag, Böhmens hovedstad, og smed kejserens repræsentanter ud af vinduet. I tjekkisk historie er der tradition for at smide folk ud af vinduet – i hvert fald er der tre alvorlige politiske tilfælde i Prag alene – ofte med et blodigt udfald. Det var dog ikke helt tilfældet i 1618, bortset fra at det udløste krigen, naturligvis. Jaroslav, Wilhelm og Philipp overlevede de ca. 17 meter, der var ned til jorden, også selvom en af de tre slog hovedet. Siden da har katolske og evangeliske modstandere påstået, at det enten var Jomfru Maria, der frelste de tre, eller at de overlevede fordi de landede i en modning.

Episoden fik en dominoeffekt, og i de følgende år blev de fleste vesteuropæiske lande involveret i en række militære konflikter som primært foregik på tysk jord. Religionsstriden, der startede det hele, blev løst fire år senere, da katolske tropper besejrede de böhmiske hære. Men det kaos, der var opstået i de fire år, havde allerede forårsaget enorm skade og tændt ambitionerne hos statsledere i andre lande, fx Christian IV, som var hertug af Holsten, og svenske Gustav Adolf som med sine lejesoldater marcherede dybt ind i Tyskland.

Udsnit af 'Prager Fenstersturz, 23. Mai 1618' (Wenzel von Brozik, 1851–1901). To kejserlige statholdere kastes ud ad et vindue i Hradschin-slottet.

Lejesoldater fra flere sider hærgede ikke kun på slagmarken. Det gik også hårdt ud over civilbefolkningen. Byer blev belejret, mad blev rationeret, og man måtte spise det der var til rådighed. 30-årskrigen blev i sin tid og eftertid oplevet som en katastrofe med dommedagskarakter. Historierne om tusindvis af døde er mange. Historikerne har dog været uenige om, hvor mange der egentlig døde på slagmarken. Hærene var efter moderne målestok små, så passer det, at 30-årskrigen var en af de blodigste nogensinde? Der var ingen tvivl om, at der døde mange på slagmarken. Mand mod mand med sværd, kårder, økser, hellebarder og de nyere musketter har forårsaget blod, sår og afhuggede lemmer. Men det var i byerne de fleste døde! Her sultede mange ihjel. Man blev ramt af epidemier, og folk døde til tider som fluer. Historikere formoder, at Tysklands befolkning blev reduceret fra ca. 15-16 mio. til 10-11 mio.

30-årskrigen udviklede sig fra en religionsstrid til en magtkamp om, hvem der skulle

bestemme i Tyskland; kejseren eller de lokale fyrster. Fyrsterne ville holde fast i den magt, de havde haft før til selv at bestemme. I 1648 var man så vidt, at man kunne gennemføre fredsforsøgene. Det foregik i Münster og i Osnabrück samtidig. Der var bred enighed om, at man ville freden. Landet og hertugdømmerne havde brug for fred efter år med usikkerhed og ufred. Landområder skiftede ejer, nye lande opstod og desuden blev man bl.a. enige om religionslighed mellem katolikkerne og de evangeliske grupper, særligt lutheranerne og reformerte. Med de latinske ord 'cuius regio eius religio' fik fyrsterne ret til selv at bestemme hvilken kristendom, der skulle praktiseres i netop deres hertugdømme. Man var dog endnu ikke kommet til religionsfriheden. Den fejrer vi næste år i Danmark, hvor Grundloven fylder 170 år, og i Tyskland fylder forfatningen 70 år.

Finn Rønnow

Valsbøl, Medelby, Store Vi og Skovlund-Valsbøl

En præst takker af ...

Auf Wiedersehen!

DA JEG I sin tid blev opfordret til at søge embedet som præst ved den danske kirke i Læk og omegn, anede jeg intet om det danske mindretal syd for grænsen og jeg husker min store store overraskelse, da tidligere generalsekretær i DSUK Margith Petersen som svar på mit ønske om at blive dansk præst i Tyskland hev stillingsopslaget frem, og sagde noget i retning af: 'Her er svaret på dine drømme'. Og efter at have talt med både provst og menighedsrådsformand stod det mig klart, at hun havde ret. Det VAR en drømmestilling. Den havde alt, hvad jeg drømte om. Præstetjeneste, Tyskland og historiens vingesus bogstaveligt talt i baghaven. Lykke! Nu fem år senere rejser jeg 'hjem' til Danmark igen og her på falderebet er jeg blevet bedt om at svare på nogle spørgsmål om, hvordan det er at være præst hernede.

Hvad var det meste overraskende ved at arbejde i Sydslesvig?

Mange ting. Hele det første år her var kulturchok på kulturchok. F.eks. en bisættelse, hvor bedemanden ikke havde stillet jord ind i kirken. Og første gang jeg så en urne i kirken, var jeg ved at gå bagover. Jeg blev også overrasket over, hvor meget socialt arbejde, der var. Runde og halvrunde fødselsdage, jubilæer, konfirmationsfester og dertil det bestyrelsesarbejde og de arrangementer, som det blev forventet, at jeg deltog i. Og sygehusbesøgene. Det var i lang tid en overvindelse for mig, at invitere mig selv på besøg, både i glæde og til trøst.

Så var der sproget. Jeg troede – ganske naivt – at f.eks. skolebørn og deres forældre var bedre til dansk end som så, og jeg var overrasket over hvor meget tysk, der tales i mindretallet. Nu synes jeg at det er herligt. Jeg elsker at tale tysk!

Var der noget, der var meget anderledes, end du havde forestillet dig?

Jeg havde nok forestillet mig noget mere præstearbejde. En stor del af mit arbejde har været opsøgende og socialt arbejde, og dertil går tid med at finde organister, da min menighed ikke har en fast organist. Det har betydet, at jeg har savnet den mere teologiske side. Måske fordi jeg er nyuddannet, men jeg blev altid glad, når der kom en kirkelig handling; dåb, bryllup, guldbrud, selv begravelser blev modtaget med jubel, selvom mange af begravelserne var iblandet en sorg. Jeg kendte jo vedkommende og ofte særdeles godt.

Jeg havde også forestillet mig en anderledes opbakning til den danske kirke. Den er afhængig af både økonomiske og fysiske medlemsbidrag, og hvis man er medlem. Er man simpelthen nødt til at bruge kirken mere end bare til jul. Hvis kun den økonomiske opbakning er til stede, forsvinder incitamentet til at have en dansk præst, for præsten skal også have opbakning i sit arbejde, ellers bliver man demotiveret.

Hvordan var det at sidde i Kirkerådet?

Det var spændende at få indblik i hvordan DKS arbejder. Det kunne også være frustrerende, særligt ved 'bygge- og ejendomssager', hvor jeg ofte følte, at jeg manglede faglige forudsætninger for at kunne træffe en kvalificeret beslutning. Jeg kan jo godt se fornuften i at sanere en skimmelramt præstegård, men hvordan? Jeg aner intet om arkitektur og håndværkeri, men måtte stole på, at de anbefalinger vi fik, var de bedste. Endvidere mødes man i Kirkerådet på kryds og tværs af Sydslesvig og det er interessant at høre hvordan situationen er andre steder i vores område.

Henriette Gosvig Knudsen

Har du en anbefaling til strukturen?

Den er svær – jeg kan kun give en anbefaling herude fra mit lille hjørne men jeg synes, at menighederne må gøre sig klart, hvad det er for en præst, de vil have og så bakke godt og grundigt op. Stort set alle mine kollegaer er meget engagerede i deres menigheder og nogle oplever at få en masse tilbage, andre ikke. De steder, hvor kirken ikke betyder så meget, skal man måske overveje at lægge menighederne sammen eller opløse dem og lade de medlemmer, der ønsker det, melde sig ind i en af de danske nabokirker. I en tid hvor de fleste har bil, tager det ikke lang tid at komme rundt.

Når alt dette er sagt: Jeg kommer til at savne Sydslesvig og Læk og hele min menighed og jeg ønsker jer alt godt i de kommende år.

På gensyn!

Henriette Gosvig Knudsen
Snart flv. præst i Læk og omegn

Hvorfor rødmer jeg? Erotik er da en del af kristendommen!

MINE KINDER BLEV røde fredag den 2. februar da der var kyndelmissegudstjeneste i Helligåndskirken. Tre unge elever fra Duborg Skolen holdt prædiken-slam og fik muligheden for at udlægge teksten om Jesus som verdens lys. Den første tager afsæt i kirkens fornyelse, den anden i stjernekrigen og den tredje i billeder af Jesus som fyrværkeri, en natlampe og et stearinlys. Som tilhører ved vi ikke, at der er tale om fyrværkeri og natlamper, så det gibber i os, når hun siger: 'Jeg tændes; han lader sit tøj glide af og han kravler ned under dynen med det blå-stribede betræk – alt kribler i mig, og min verden vender op og ned!'

Men hvorfor rødmer jeg? Som præst ved jeg jo, at allerede på side 1 i Biblen befaler Gud os at have sex når han siger til mennesket: 'Bliv frugtbar og talrige ...' (1. Mos. 1,28). En anden bibelsk person minder os om at: 'når to ligger sammen, kan de holde varmen, men hvordan får man varmen, når man er alene?' (Præd. 4,11). Nej, det er ikke noget at få varmen i kinderne over.

Heller ikke ordvalget virker stødende. Der findes forskellige udtryk for samleje i Bibelen så som at 'ligge med', 'gå ind til', 'kaste sin kappe over' eller 'pløje'. Den eufemisme de fleste kender fra Bibelen, er dog uden tvivl 'At blive ét kød' (1. Mos. 2,24), fordi det bliver læst op ved langt de fleste bryllupper. Her er tanken, at noget der passer sammen, men som har været adskilt, nu sættes sammen igen. Tanken går til den anden skabelsesberetning, hvor Eva bliver skabt af Adams ribben. Herefter er der en længsel efter atter at høre sammen. Det kan være åndeligt eller kødeligt, alt efter hvad man er tunet ind på. Personligt mener jeg ikke, det gør noget at man skruer lidt op for det erotiske.

Ved enkelte bryllupper har jeg opfordret brudeparret til at lægge de små kærligheds-erklæringer på hylden og så spænde buen og sige: 'Hvor er du smuk, min kæreste, hvor du er smuk! Dine tænder er som en flok nyklippede får, der kommer op fra badet. Dine bryster er som hjortekalve' (Højs. 4,1).

Og ville det ikke være fantastisk, at høre bruden lidenskabeligt beskrive sin mand således: 'Hans arme er guldstave indlagt med krysolit; hans mave er en elfbensplade besat med safir' (Højs. 5,14).

Der findes masser af kærlighed i salmebogen. Men langt det meste er kærlighed til Gud og fra Gud til mennesker. Salmedigteren Brorson var gift to gange, havde utallige børn og var hyppig gæst i kvindernes seng, men tager ikke denne erfaring med ind i sin salmedigtning. Grundtvig kommer heller ikke ind på det erotiske i forholdet mellem mand og kvinde. Johannes Johansen nærmer sig i bryllupssalmen 'I blev skabt som mand og kvinde' hvor der i vers 2 står:

*Hver sin krop og hver sin gåde,
i fik også hver sit sind.
Denne forskel er en nåde
li'som regn og sol og vind,
intet svælg er Gud for bredt,
han kan gøre to til ét.*

Nej, der er nu ingen grund til at få røde kinder.

Jacob Ørsted
Præst i Helligåndskirken i Flensborg